

Vai trò của thành phần kinh tế tư nhân trong nền kinh tế thị trường ở Việt Nam hiện nay

Nguyễn Hồng Thu*

Nhận ngày 4 tháng 11 năm 2021. Chấp nhận đăng ngày 24 tháng 12 năm 2021.

Tóm tắt: Đất nước ta trải qua 35 năm đổi mới và phát triển, Đảng ta đã xác định thành phần kinh tế tư nhân là một động lực quan trọng trong quá trình phát triển kinh tế đất nước. Kinh tế tư nhân ngày càng có nhiều đóng góp lớn trong việc huy động các nguồn lực xã hội cho đầu tư phát triển sản xuất kinh doanh, góp phần tăng thu ngân sách nhà nước, tạo nhiều việc làm cho người lao động và đóng góp vào giá trị kinh tế chung của đất nước. Bài viết nhằm làm rõ vai trò thành phần kinh tế tư nhân trong nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam. Phân tích kết quả đạt được của kinh tế tư nhân trong những năm qua, ý nghĩa thực tiễn và định hướng vận dụng góp phần phát triển kinh tế tư nhân ở nước ta trong thời gian tới.

Từ khóa: Kinh tế tư nhân, phát triển kinh tế, kinh tế thị trường.

Phân loại ngành: Kinh tế học

Abstract: Vietnam has undergone 35 years of renovation and development, our Party has identified the private sector as an important driving force in national economic development. The private economy has increasingly made great contributions in mobilising social resources for investment in production and business development, contribute to increase state budget revenue, creating more jobs for workers, and contributing to the overall economic value of the country. The article aims to clarify the role of the private sector in the socialist-oriented market economy in Vietnam, analyse the results achieved by the private economy in recent years, its practical significance and application orientation to contribute to the development of the private economy in Vietnam in the coming time.

Keywords: Private economy, economic development, market economy.

Subject classification: Economics

* Trường Đại học Thủ Dầu Một.
Email: thunh@tdmu.edu.vn

1. Giới thiệu

Hiện nay, ở các nước phát triển, khu vực kinh tế tư nhân chiếm hơn 85% GDP và là thành phần kinh tế quan trọng góp phần ổn định và phát triển kinh tế quốc gia. Các nước xác định kinh tế tư nhân là một trụ cột quan trọng trong nền kinh tế thị trường có sự đóng góp của nhiều thành phần kinh tế và chính phủ các nước tạo mọi điều kiện thuận lợi để các thành phần kinh tế cùng nhau phát triển (Nhị Lê, 2021).

Ở nước ta, trải qua hơn 30 năm đổi mới và phát triển, Đảng ta đã ban hành nhiều Nghị quyết khẳng định vai trò quan trọng của thành phần kinh tế tư nhân đối với phát triển kinh tế của đất nước. Từ vị trí không được thừa nhận, bị hạn chế phát triển thì cho đến nay, thành phần kinh tế tư nhân được xem là thành phần kinh tế có vai trò quan trọng góp phần thúc đẩy quá trình xã hội hóa nền kinh tế đất nước, góp phần hoàn thiện nền kinh tế thị trường theo định hướng xã hội chủ nghĩa ở nước ta (Trịnh Đức Chiêu, 2020). Tại Nghị quyết số 10-NQ/TƯ ngày 3/6/2017 có nêu rằng: “kinh tế tư nhân ở nước ta đã không ngừng phát triển, đóng góp ngày càng lớn hơn vào sự nghiệp đổi mới, phát triển kinh tế - xã hội của đất nước”. Đảng ta đã xác định rằng, phát triển kinh tế lành mạnh là một nhiệm vụ vừa cấp bách, vừa thường xuyên trong suốt quá trình hoàn thiện thể chế kinh tế thị trường xã hội chủ nghĩa, kinh tế tập thể và kinh tế tư nhân là nòng cốt để xây dựng một nền kinh tế độc lập và tự chủ.

Nhận thức về tầm quan trọng của kinh tế tư nhân được Đảng và Nhà nước nêu trong các chủ trương chính sách của Đảng thông qua các Nghị quyết cũng như các Chương trình hành động thực hiện các Nghị quyết của Đảng về việc phát triển kinh tế tư nhân. Nhiều nhà nghiên cứu, các chuyên gia, các học giả đã nghiên cứu và bày tỏ quan điểm về vai trò của kinh tế tư nhân trong giai đoạn hiện nay với quá trình phát triển kinh tế đất nước theo định hướng xã hội chủ nghĩa. Nghiên cứu của Nguyễn Quốc Điền (2021) nêu rằng, kinh tế tư nhân - “lực kéo” quan trọng của kinh tế Việt Nam thời hậu Covid-19; nghiên cứu của Đỗ Minh Anh (2020) phát biểu rằng, kinh tế tư nhân là nhân tố quan trọng đóng góp vào sự tăng trưởng kinh tế quốc gia, vì vậy phát triển kinh tế tư nhân phù hợp nhằm nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động của khu vực kinh tế này, góp phần phát triển kinh tế đất nước; hay nghiên cứu của Lê Duy Bình (2018) cho rằng, khu vực kinh tế tư nhân đóng góp nhiều giá trị thiết thực vào quá trình công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở nước ta, đa dạng hóa các thành phần kinh tế là góp phần tạo thêm động lực để nền kinh tế cất cánh và phát triển.

2. Vai trò của thành phần kinh tế tư nhân trong nền kinh tế thị trường ở Việt Nam

Kinh tế tư nhân được hiểu là khu vực kinh tế nằm ngoài khu vực kinh tế nhà nước, gồm các doanh nghiệp trong và ngoài nước, trong đó tư nhân nắm hơn 50% vốn đầu tư. Một cách hiểu khác dưới góc độ kinh tế học, kinh tế tư nhân là thành phần kinh tế thuộc cơ cấu kinh tế của một quốc gia, được hình thành và phát triển dựa trên sở hữu tư nhân về tư liệu sản xuất cũng như lợi ích cá nhân. Kinh tế tư nhân tồn tại dưới hình thức như doanh nghiệp tư nhân, công ty trách nhiệm hữu hạn, công ty cổ phần và các hộ kinh tế cá thể.

Kể từ sau khi đất nước giải phóng cho đến nay, kinh tế tư nhân đã trải qua nhiều thăng trầm. Cụ thể tại giai đoạn đầu tiên là giai đoạn kinh tế kế hoạch hóa tập trung, kinh tế

tư nhân không được chính thức công nhận. Đến 1986, chính sách “Đổi mới” được ban hành tại kỳ họp Đại hội Đảng lần thứ VI, theo đó, khu vực kinh tế tư nhân chính thức được công nhận là một bộ phận cấu thành của nền kinh tế thị trường xã hội chủ nghĩa. Đến năm 1987, khi Luật Đầu tư nước ngoài được thông qua, năm 1990, Luật Công ty và Luật Doanh nghiệp tư nhân ra đời đã chính thức công nhận sự góp mặt của các công ty và doanh nghiệp tư nhân trong nền kinh tế thị trường. Từ đây, tính pháp lý là nền tảng vô cùng cần thiết cho sự thành lập các công ty, doanh nghiệp tư nhân đầu tiên tại Việt Nam. Vào năm 1999, Luật Doanh nghiệp được ban hành đã đánh dấu một sự phát triển đột phá cho sự phát triển của các doanh nghiệp tư nhân ở nước ta. Theo đó, quyền tự do kinh doanh của người dân, quyền thành lập các doanh nghiệp, quyền sở hữu tư nhân được thừa nhận và bảo vệ bằng pháp luật. Cũng kể từ năm 1999, khung pháp lý cho khu vực kinh tế tư nhân liên tục được cải thiện và ngày càng được hoàn thiện (Lê Duy Bình, 2018).

Theo số liệu thống kê tại Sách trắng doanh nghiệp Việt Nam (2021) cả nước có khoảng 647.634 doanh nghiệp ngoài nhà nước đang tham gia hoạt động (chiếm tỷ lệ 96,9% số doanh nghiệp nhà nước), các doanh nghiệp tư nhân đóng góp phần lớn vào giá trị ngân sách của nhà nước, tạo ra nhiều công ăn việc làm cho nguồn lực lao động tại các địa phương, đặc biệt các đối tượng lao động là phụ nữ được trao quyền về kinh tế. Có đến 46% lao động nữ trong các cơ quan doanh nghiệp, hàng năm có nhiều doanh nhân thành đạt là phụ nữ được ghi danh trong các hiệp hội doanh nghiệp tại các địa phương và cả nước. Số liệu thống kê của Tổng cục thống kê (2020) cho thấy, đến năm 2019, số doanh nghiệp tư nhân chiếm tỷ trọng gần 97% các doanh nghiệp trong cả nước, đóng góp nhiều giá trị tích cực cho nền kinh tế của nước ta.

Bảng 1. Thống kê số doanh nghiệp trong các năm 2015 - 2019

Đơn vị tính: doanh nghiệp

Loại hình doanh nghiệp	2015	2016	2017	2018	2019
Doanh nghiệp Nhà nước	2.835	2.662	2.486	2.260	2.109
Doanh nghiệp ngoài Nhà nước	427.710	488.395	541.749	591.499	647.632
Doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài	11.940	14.002	16.178	16.878	18.762

Nguồn: Tổng cục Thống kê, 2020.

Nhận thức về vị trí, vai trò của kinh tế tư nhân đã có những bước tiến quan trọng, ngày càng tích cực hơn, các thể chế chính sách đã được ban hành ngày càng hiệu quả hơn. Từ Nghị quyết số 14-NQ/TU ngày 18/03/2002 của Hội nghị lần thứ 5 Ban Chấp hành Trung ương (khóa IX) đã nêu “tiếp tục đổi mới cơ chế chính sách, khuyến khích, tạo điều kiện phát triển kinh tế tư nhân”. Trải qua các kỳ Đại hội của Đảng, trong Nghị quyết, Đảng ta tiếp tục nhấn mạnh vai trò nòng cốt của khu vực kinh tế tư nhân, theo đó các hệ thống pháp luật, cơ chế chính sách từng bước được hoàn thiện hơn. Các quyền về tài sản, quyền về tự do được kinh doanh của các cá nhân và tổ chức được thể chế hóa và được pháp luật bảo vệ trong quá trình tham gia vào hoạt động chung của nền kinh tế ngày nay.

Trong Nghị quyết số 10-NQ/TU ngày 03/06/2017 về phát triển kinh tế tư nhân trở thành một động lực quan trọng của nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, Đảng ta đã khẳng định: “Kinh tế tư nhân đã phát triển hơn trên nhiều phương diện, tự do kinh doanh và được đối xử bình đẳng hơn các thành phần kinh tế khác, được tiếp cận các yếu tố nguồn lực và các loại thị trường, hiệu quả và sức cạnh tranh được nâng lên, hoạt động được đa dạng hơn ở hầu hết các lĩnh vực, các ngành nghề và các vùng miền đã bước đầu hình thành được một số tập đoàn kinh tế tư nhân có quy mô lớn, hoạt động đa ngành, có khả năng cạnh tranh trên thị trường trong nước và quốc tế. Kinh tế tư nhân liên tục duy trì tốc độ tăng trưởng tốt, thu hút phần lớn lực lượng lao động, góp phần quan trọng trong huy động các nguồn lực xã hội cho đầu tư phát triển sản xuất kinh doanh, tăng trưởng kinh tế, chuyển dịch cơ cấu kinh tế, tăng thu ngân sách nhà nước, tạo việc làm, cải thiện đời sống nhân dân, đảm bảo an sinh xã hội”. Kinh tế tư nhân đã đóng góp 42% GDP và 53% cơ cấu vốn của nền kinh tế Việt Nam, lợi nhuận của khối kinh tế tư nhân tăng lên nhanh chóng và thu nhập của người lao động cũng được tăng cao, đóng góp cho sự lớn mạnh chung của nền kinh tế đất nước (Hiếu Công, 2020).

Bảng 2. Thống kê lao động trong các doanh nghiệp phân theo loại hình doanh nghiệp

Đơn vị tính: nghìn người

Loại hình doanh nghiệp	2015	2016	2017	2018	2019
Doanh nghiệp Nhà nước	1.371,60	1.285,90	1.201,10	1.126,70	1.107,62
Doanh nghiệp ngoài Nhà nước	7.712,50	8.572,40	8.807,20	8.977,20	9.075,27
Doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài	3.772,70	4.154,00	4.510,00	4.714,00	4.968,75

Nguồn: Tổng cục Thống kê, 2020.

Nghị quyết số 10-NQ/TU, Đảng ta đánh giá cao về vai trò đội ngũ doanh nhân trong khu vực tư nhân ngày càng lớn mạnh, có khát vọng vươn lên làm giàu chính đáng, không ngừng nâng cao năng lực kinh doanh và quản trị doanh nghiệp, thể hiện trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp, đạo đức, văn hóa kinh doanh của doanh nhân dần dần được nâng lên. Về mô hình tổ chức, phương thức hoạt động của các tổ chức cơ sở đảng và phát triển đảng trong khu vực kinh tế tư nhân được các cấp ủy đảng quan tâm đổi mới, hoàn thiện, đảng viên được làm kinh tế tư nhân và chủ doanh nghiệp của tư nhân được thí điểm kết nạp vào Đảng (Ban Chấp hành Trung ương, 2017).

Kể từ khi triển khai Nghị quyết số 10-NQ/TU đến nay, khu vực kinh tế tư nhân có quy mô phát triển và hiệu quả hoạt động ngày càng gia tăng hơn, khẳng định là vị trí quan trọng trong các trụ cột xây dựng đất nước, góp phần xây dựng chủ nghĩa xã hội. Bên cạnh đó, các doanh nghiệp tư nhân, nhất là các doanh nghiệp lớn đã có những bước tăng trưởng vượt bậc, các doanh nghiệp triển khai đa dạng hóa các sản phẩm, dịch vụ, đáp ứng tốt nhu cầu của thị trường trong nước và quốc tế. Kinh tế tư nhân đã có nhiều đóng góp tích cực trong quá trình phát triển kinh tế, thu hút khoảng 85% lực lượng lao động, giải quyết phần lớn công ăn việc làm cho người lao động tại các địa phương (Trịnh Đức Chiêu, 2020; Nguyễn Hữu Nghĩa, 2021).

Bảng 3. Vốn sản xuất kinh doanh bình quân hàng năm của các doanh nghiệp

Đơn vị tính: nghìn tỷ đồng

	2015	2016	2017	2018	2019
Doanh nghiệp nhà nước	6.944,90	7.608,90	9.087,30	9.465,60	9.357,82
Doanh nghiệp ngoài nhà nước	11.020,90	13.713,20	16.095,40	20.669,70	24.204,55
Doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài	4.178,40	4.727,60	5.500,10	6.577,60	7.409,17

Nguồn: Tổng cục Thống kê, 2020.

Chủ trương xuyên suốt và nhất quán của Đảng ta là phát triển nhiều thành phần kinh tế, các thành phần kinh tế đều được phát triển bình đẳng, mỗi thành phần kinh tế có một vai trò và vị trí riêng trong nền kinh tế. Tập trung xóa bỏ các rào cản và nhằm tạo mọi điều kiện để kinh tế tư nhân phát triển, ngăn chặn và khắc phục các hạn chế gây kìm hãm sự phát triển của kinh tế tư nhân, như lợi ích nhóm hoặc cạnh tranh không lành mạnh trong nền kinh tế trong giai đoạn hiện nay.

Vừa qua, tại Văn kiện Đại hội XIII, Đảng ta tiếp tục khẳng định: kinh tế tư nhân là một động lực quan trọng của nền kinh tế; xóa bỏ mọi rào cản, định kiến, tạo mọi điều kiện thuận lợi để phát triển kinh tế tư nhân, khuyến khích phát triển kinh tế tư nhân ở tất cả các ngành, lĩnh vực mà pháp luật không cấm; hỗ trợ kinh tế tư nhân đổi mới sáng tạo, hiện đại hóa công nghệ, phát triển nguồn nhân lực, khuyến khích phát triển những tập đoàn kinh tế tư nhân lớn, có tiềm lực mạnh, có sức cạnh tranh trong khu vực và quốc tế; phấn đấu đến năm 2025 có khoảng 1,5 triệu doanh nghiệp, đóng góp khoảng 55% GDP và đến năm 2030 có ít nhất 2 triệu doanh nghiệp, đóng góp vào GDP của đất nước đạt 60 - 65%. Đồng thời, Văn kiện Đại hội XIII của Đảng chủ trương định hướng phát triển kinh tế tư nhân theo hướng công ty cổ phần có sự tham gia rộng rãi của các chủ thể xã hội, kinh tế hộ. Kinh tế tư nhân phát triển theo định hướng đó sẽ không mâu thuẫn mà đóng góp tích cực vào phát triển theo định hướng xã hội chủ nghĩa của đất nước ta trong giai đoạn hiện nay (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021).

3. Thực tiễn hoạt động của kinh tế tư nhân ở nước ta hiện nay

Thực hiện các chủ trương chỉ đạo của Đảng, khu vực kinh tế tư nhân trong thời gian qua đã phát huy vai trò quan trọng trong quá trình phát triển đất nước. Kinh tế tư nhân đã đóng góp giá trị vào ngân sách của quốc gia và tạo nhiều công ăn việc làm cho lao động tại các địa phương. Tại Đại hội XIII của Đảng, vai trò của kinh tế tư nhân đã được coi là động lực để phát triển kinh tế (Nguyễn Quang Tạo và Nguyễn Thị Ly, 2021). Đảng ta đã đặt ra mục tiêu tổng quát đến năm 2030, đổi mới căn bản và toàn diện về phương thức quản lý nhà nước, tạo môi trường kinh doanh thuận lợi và bình đẳng cho các thành phần kinh tế cùng nhau phát triển. Trong những năm qua công tác quản lý nhà nước ở nước ta đã có sự cải tiến mới,

nhiều văn bản luật và dưới luật ra đời nhằm hướng dẫn quy trình, quy định về quản lý nhà nước, trong đó quản lý hoạt động các doanh nghiệp chuyển từ trực tiếp sang gián tiếp, tạo mọi điều kiện thuận lợi cho các thành phần kinh tế phát triển, thích ứng với sự thay đổi của nền kinh tế trong giai đoạn hiện nay và chủ động hội nhập trong bối cảnh mới.

Tuy nhiên, hiện nay theo nhận định và đánh giá chung, bên cạnh những thành tựu chung của thành phần kinh tế tư nhân còn tồn tại phần lớn các doanh nghiệp tư nhân có quy mô nhỏ và siêu nhỏ đã và đang gặp nhiều khó khăn trong việc huy động nguồn vốn, huy động nguồn nhân lực có chất lượng và tham gia vào chuỗi giá trị tiêu thụ sản phẩm toàn cầu. Từ đó làm hạn chế khả năng cạnh tranh của các doanh nghiệp và khả năng đổi mới khoa học kỹ thuật và nâng cao năng suất lao động.

Hiện nay, khu vực kinh tế tư nhân đang phải đối diện với sự suy giảm về nguồn lực lao động, nguồn lực vốn, sự kém cạnh tranh về chi phí nhân công, chi phí tiêu thụ sản phẩm và tìm kiếm thị trường tiêu thụ. Việc ứng dụng các thành tựu khoa học và công nghệ vào quy trình quản lý kinh doanh còn nhiều bất cập, khó khăn, năng lực đổi mới và sáng tạo của các doanh nghiệp còn chậm so với các doanh nghiệp khác trong khu vực. Nhiều doanh nghiệp đứng trước nguy cơ khó tồn tại, số doanh nghiệp đăng ký mới nhiều nhưng số doanh nghiệp giải thể hoặc ngừng hoạt động cũng cao. Hiện nay môi trường kinh doanh ngày càng phải đối diện với nhiều khó khăn và nhiều thách thức, khu vực tư nhân vẫn chưa được khuyến khích để phát huy tốt vai trò của mình trong nền kinh tế thị trường giai đoạn hiện nay (Nguyễn Thanh Sơn, 2017). Theo tác giả Nguyễn Hữu Nghĩa (2021) các doanh nghiệp ngoài nhà nước hiện nay có hiệu quả kinh doanh còn thấp, tỷ suất lợi nhuận chỉ đạt 2,4%, trong khi đó các doanh nghiệp nhà nước đạt được 5,58% và các doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài đạt được 5,6%. Có đến gần 50% các doanh nghiệp tư nhân bị thua lỗ, do vậy cần cải thiện năng lực cạnh tranh của doanh nghiệp và khu vực tư nhân là một trong những vấn đề quan trọng để Việt Nam tăng cường năng lực quốc gia. Chính phủ cần tập trung nhiều hơn các chính sách thúc đẩy tăng cường kinh tế tư nhân hơn là tập trung mở rộng quy mô các doanh nghiệp, trong đó quan tâm đến chất lượng và tăng trưởng kinh tế, có như vậy khu vực kinh tế tư nhân mới có sự bứt phá và phát triển, đóng góp vào công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở nước ta trong giai đoạn hiện nay cũng như xu hướng trong thời gian tới.

4. Kết luận

Từ sau khi giành thắng lợi và thống nhất đất nước, trải qua 35 năm thăng trầm và phát triển, khu vực kinh tế tư nhân đã khẳng định có một vai trò quan trọng trong quá trình phát triển kinh tế đất nước, kinh tế tư nhân đã và đang tiếp tục góp phần tạo đà cho nền kinh tế phát triển. Tuy nhiên, bên cạnh những thành tựu đạt được, cùng với chủ trương chính sách đổi mới của Đảng và Nhà nước, khu vực kinh tế tư nhân cần được quan tâm tháo gỡ các vướng mắc và khó khăn tồn tại.

Nhìn nhận lại một chặng đường đã qua, để nền kinh tế tư nhân phát triển thì cần có các biện pháp, chính sách nhằm thúc đẩy quá trình tái phân bổ các nguồn lực giữa những khu vực doanh nghiệp có khả năng sử dụng nguồn lực hiệu quả hơn. Phát huy tiềm năng của khu vực hộ kinh doanh bằng các biện pháp thích hợp sẽ có ý nghĩa quan trọng đối với việc nâng cao hiệu quả hoạt động và năng suất của khu vực kinh tế tư nhân ở nước ta. Các biện pháp

chính sách nhằm tăng cường mối liên kết giữa các doanh nghiệp trong nước, các doanh nghiệp FDI và các doanh nghiệp nhà nước. Các biện pháp và chính sách nhằm thúc đẩy tích tụ vốn, tăng cường các nguồn lực, khuyến khích sự tăng trưởng về quy mô của các doanh nghiệp tư nhân trong thương trường quốc tế và hội nhập.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Kế hoạch đầu tư (2021), *Sách trắng doanh nghiệp Việt Nam năm 2021*, Nxb Thống kê, Hà Nội.
2. Ban Chấp hành Trung ương (2017), *Nghị quyết số 10-NQ/TU ngày 3/6/2017 của Ban Chấp hành Trung ương khóa XII về phát triển kinh tế tư nhân trở thành một động lực quan trọng của nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa*.
3. Đỗ Minh Anh (2020), “Giải pháp đẩy mạnh phát triển kinh tế tư nhân trong thời kỳ mới”, Tạp chí *Tài chính*, kỳ 2 tháng 11.
4. Lê Duy Bình (2018), *Kinh tế tư nhân, năng suất và thịnh vượng*, Mekong Business Initiative.
5. Trịnh Đức Chiêu (2020), “Kinh tế tư nhân Việt Nam: Động lực phát triển và những kỳ vọng mới”, Tạp chí *Tài chính*, kỳ 1+2 tháng 10.
6. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, t.1, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
7. Nguyễn Quốc Điền (2020), “Kinh tế tư nhân - “Lực kéo” quan trọng của kinh tế Việt Nam thời hậu Covid-19”, Tạp chí *Tài chính*, kỳ 1 tháng 12.
8. Nguyễn Hữu Nghĩa (2021), “Đề khu vực kinh tế nhà nước, kinh tế tư nhân khẳng định vai trò trong nền kinh tế”, Tạp chí *Tài chính*, kỳ 2 tháng 5.
9. Tổng cục Thống kê (2020), *Niên giám thống kê năm 2020*.
10. Báo Điện tử Đảng Cộng sản Việt Nam (2019), “Phát triển kinh tế tư nhân trở thành một động lực quan trọng của nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa”, <https://dangcongsan.vn/tu-lieu-tham-khao-cuoc-thi-trac-nghiem-tim-hieu-90-nam-lich-su-ve-vang-cua-dang-cong-san-viet-nam/tu-lieu-cuoc-thi/phan-trien-kinh-te-tu-nhan-tro-thanh-mot-dong-luc-quan-trong-cua-nen-kinh-te-thi-truong-dinh-huong-xhcn-544977.html>, truy cập ngày 23/8/2021.
11. Hiếu Công (2020), “Sự lớn mạnh của kinh tế tư nhân và câu chuyện phát triển Đảng”, Tạp chí *Xây dựng Đảng*, http://www.xaydungdang.org.vn/Home/giai_bua_liem_vang/2020/13597/Su-lon-manh-cua-kinh-te-tu-nhan-va-cau-chuyen-phat.aspx, truy cập ngày 23/8/2021.
12. Nhị Lê (2021), “Xác định đúng vai trò, vị thế của kinh tế tư nhân và FDI”, <https://daibieunhandan.vn/bai-4-xac-dinh-dung-vai-tro-vi-the-cua-kinh-te-tu-nhan-va-fdi-bj8cc4eerm-56825>, truy cập ngày 23/8/2021.
13. Nguyễn Thanh Sơn (2017), “Khẳng định vị trí, vai trò của kinh tế tư nhân trong nền kinh tế hiện nay”, <https://tapchitaichinh.vn/nghien-cuu-trao-doi/khang-dinh-vi-tri-vai-tro-cua-kinh-te-tu-nhan-trong-nen-kinh-te-viet-nam-127594.html>, truy cập ngày 23/8/2021.
14. Nguyễn Quang Tạo và Nguyễn Thị Ly (2021), “Kinh tế tư nhân - động lực quan trọng của nền kinh tế”, <https://tuyengiao.vn/dua-nghi-quyet-cua-dang-vao-cuoc-song/kinh-te-tu-nhan-dong-luc-quan-trong-cua-nen-kinh-te-133367>, truy cập ngày 23/8/2021.
15. Khánh Vũ (2021), “Năm 2021: Cắt giảm thủ tục, chi phí để kinh tế tư nhân phát triển”, <https://www.vcci.com.vn/nam-2021-cat-giam-thu-tuc-chi-phi-de-kinh-te-tu-nhan-phat-trien>, truy cập ngày 23/8/2021.